

BX 2200
P4
V. 2

ELENCHUS

RERUM QUÆ IN HOCCE POSTERIORE TOMO CONTINENTUR.

TRACTATUS DE SACRAMENTIS IN GENERE.		
I. — De Sacramentorum numero.	col. 8	439
II. — De Sacramentorum novæ legis efficacia, sive effectibus.	19	444
III. — De ministro Sacramentorum.	33	469
IV. — De Sacramentorum ritibus seu cæremoniis.	53	479
V. — In superius disputata Scholia.	58	491
TRACTATUS DE BAPTISMO.		
I. — De materia Baptismi.	67	
II. — De Baptismi forma.	75	
III. — De ministro Baptismi.	78	
IV. — De Baptismo subjecto.	86	
V. — De necessitate Baptismi.	103	
VI. — De Baptismi effectibus.	115	
VII. — In doctrinam hætenus vindicatam Scholia.	119	
TRACTATUS DE CONFIRMATIONE.		
I. — De veritate sacramenti Confirmationis.	125	
II. — De Confirmationis ministro.	156	
III. — De materia, forma et effectibus Confirmationis.	144	
IV. — In ea quæ disceptata sunt Scholia.	152	
TRACTATUS DE SS. EUCHARISTIA.		
PARS PRIOR. — DE EUCHARISTIA PROUT EST SACRAMENTUM.		
I. — De reali Christi præsentia in Eucharistia.	153	
II. — De modo quo Christus fit præsens in Eucharistia, seu de transsubstantiatione.	208	
III. — De eo quod sub qualibet sacramenti specie continetur, deque catholicæ doctrinæ corollariis.	217	
IV. — De Eucharistiæ necessitate, dispositionibus et effectibus.	257	
PARS POSTERIOR. — DE SACRIFICIO.		
I. — De veritate Sacrificii eucharistici ejusque natura.	243	
II. — De Missa privata.	217	
III. — De materia, forma et ministro Sacrificii eucharistici.	266	
IV. — De idiomate, voce ac cæremoniis quibus Missa celebranda est.	276	
TRACTATUS DE POENITENTIA.		
I. — De veritate sacramenti Poenitentia.	312	
II. — De Contritione.	322	
III. — De Confessione.	340	
IV. — De Satisfactione.	361	
V. — De materia, forma et ministro sacramenti Poenitentia.	371	
TRACTATUS DE INDULGENTIIS.		
I. — Est in Ecclesia potestas a Christo concessa conferendi Indulgentias, earumque usus est Christiano populo maxime salutaris.	301	
II. — Indulgentiæ hominem liberant a pœnæ reatu non solum coram Ecclesia, sed etiam coram Deo.	400	
III. — Datur in Ecclesia Indulgentiarum thesaurus constans ex meritis Christi et Sanctorum.	406	
IV. — Indulgentiæ applicari etiam possunt per modum suffragii animabus in Purgatorio degentibus.	414	
TRACTATUS DE EXTREMA UNCTIONE.		
I. — De veritate sacramenti Extremæ Unctionis.	421	
II. — In singulas sacramenti Extremæ Unctionis partes scholia.	432	
TRACTATUS DE ORDINE.		
I. — De sacramenti Ordinis veritate.	459	
II. — De multiplici Ordinum numero et dignitate.	444	
III. — De episcoporum præstantia supra præbyteros.	469	
IV. — De sacræ Ordinationis materia, forma, subjecto et ministro.	479	
V. — De Cælibatu ecclesiastico seu de continentia lege sacris ministris imposita.	491	
TRACTATUS DE MATRIMONIO.		
I. — De Matrimonio in se spectato.	550	
II. — De Matrimonii proprietatibus.	549	
III. — De impedimentis Matrimonii eorumque statutendorum facultate.	589	
IV. — De Matrimonii mistis.	659	
TRACTATUS DE LOCIS THEOLOGICIS.		
PARS PRIOR. — DE ECCLESIA.		
Sect. I. — De Ecclesia Christi.	689	
I. — De Christi Ecclesiæ institutione et origine.	689	
II. — De Christi Ecclesiæ constitutione.	707	
III. — De Ecclesiæ notis.	745	
IV. — De Ecclesiæ dotibus.	852	
Sect. II. — De Romano Pontifice.	885	
I. — De Petri primatu.	885	
II. — De Petri primatus in Christi Ecclesia perpetuitate.	929	
III. — De natura et juribus primatus Romani Pontificis.	966	
IV. — De Romani Pontificis primatus dotibus.	1017	
PARS SECUNDA. — DE VERBO DEI SCRIPTO ET TRADITO.		
Sect. I. — De sacra Scriptura.	1045	
I. — De sacrorum Librorum canone et auctoritate.	1047	
II. — De divina canonicorum Librorum inspiratione.	1081	
III. — De sacrarum Scripturarum interpretatione.	1109	
IV. — De Scripturæ sacræ versionibus.	1151	
V. — De sacræ Scripturæ lectione in lingua vernacula.	1179	
Sect. II. — De Traditione.	1193	
I. — De necessitate et existentia Traditionis.	1198	
II. — De mediis generalibus quibus transmissa est primitiva dogmatica Traditio, quibusque tuto cognosci potest.	1255	
III. — De mediis singularibus quibus antiqua Traditio transmissa est atque cognoscitur.	1251	
PARS TERTIA. — DE ANALOGIA RATIONIS ET FIDEI.		
Sect. I. — De Analogia rationis ac fidei in se spectata.	1260	
I. — De ratione ante fidem spectata.	1261	
II. — De ratione cum fide.	1359	
III. — De ratione post fidem.	1594	
Sect. II. — De Methodologia.	1421	
I. — De theologi munere.	1421	
II. — De methodo.	1421	
III. — De instrumentis seu mediis quæ theologo usui esse possunt.	1452	
TRACTATUS DE DEO CREATORE (Continuatio).		
THESIS DOGMATICA DE IMMACULATA B. VIRGINIS MARIE CONCEPTIONE.	1445	

TRACTATUS DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Proœmium.

Homo utpote non sola mente, sed et sensibus præditus, sensibus ritibus indiget, quibus ad pietatem excitetur et ad divinum cultum instituitur. Quævis propterea religio, quod jam monuerat s. Augustinus (1), peculiare habuit ritus symbolicos ad hunc finem obtinendum institutos. In vera autem religione instituti a Deo externi ritus sunt et ad alium finem, ut scilicet tamquam vehicula quædam, ad gratiam sive sanctitatem conferendam seu communicandam animis nostris, inserviant. Variis nominibus hi symbolici ritus appellantur. Interdum enim *signa, signacula*, interdum *mysteria, symbola* fuerunt vocati (2); communior demum facta est denominatio *sacramenti* apud Latinos, *μυστήριον* apud Græcos. Hæc autem mysterii aut sacramenti vox rem arcanam, quæcumque demum sit, sive latentem significat (3). Varius exitit ejusdem vocis usus tum apud profanos, tum apud scriptores sacros et ecclesiasticos. Nunc jam sumitur, primo pro re sacra, secundo pro re sacra ac latente, tertio pro signo sensibili rei sacræ.

Cum sacramenta, ut innuimus, sint veluti quædam vehicula, seu instrumenta, quibus Deus imbecillitati nostræ consulens, gratiam sanctificantem et proinde justificationem confert; patet intimam intercedere necessitudinem ac relationem inter ea, quæ de gratia sanctificante et justificatione disseruimus, et

(1) Lib. 19. cont. Faustum Manich. cap. 11. « In nullum nomen religionis, seu verum seu falsum, coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum vel sacramentorum visibilium consortio colligentur, etc. » Quod ibid. pluribus prosequitur.

(2) Tertullian. *Apolog.* cap. 47. *De præscript. hæret.* cap. 40. *De anima* cap. 9.

Sacramenti nomen in sensu, quo nunc usurpatur Tertullianum adhibuisse omnium primum loquendo de baptismo et sacra coena autumat Wegscheider § 166. n. (D). Ast hic auctor aut Tertullianum non legit, aut se non satis ingenium prodit. Siquidem in Apologetico loquitur Tertullianus generaliter de sacramentis, in lib. de Anima in alio plane sensu accipit sacramenti vocem; in lib. de Præscript. loc. cit. tria expresse commemorat sacramenta, baptismum, confirmationem et eucharistiam.

(3) Hæc autem res arcanam tam potest consistere in verbis, quam in actione. Si in verbis, quodcumque dictum obscurum aut allegoricum *mysterium* seu *sacramentum* nuncupatur; si in actione, ita vocatur actio certo modo consecrata et eum promissione quadam solemniter conjuncta.

sacramenta, de quibus in præsentiarum disputare aggredimur. Sane ex contraria via quam Ecclesia catholica avitæ fidei insistens tenuit, et quam novatores, qui cuncta perturbant circa justificationis notionem ac naturam, iniverunt, oritur doctrinæ oppositio inter dogmata catholica, et novatorum placita, in re sacramentaria.

Etenim Ecclesia catholica ex principio de identitate justificationis et gratiæ sanctificantis infert sacramenta esse signa practica gratiæ, signa nempe, quæ continent ac conferunt gratiam quam significant. Hinc recepta apud catholicos sacramenti definitio, quam tradidit Catechismus romanus: *Sacramentum est res sensibus subjecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis et justitiæ tum significandæ tum efficiendæ vim habet* (P. II. cap. 1, n. 9) Dicitur porro *res sensibus subjecta*, seu *signum*, quia hominum mentem adducit in cognitionem alterius rei, et quidem *sensibile* quia sui ipsius speciem sensibus ingerit: *Ex Dei institutione*, ut sciamus solum Deum, sive Jesum Christum, auctorem esse sacramentorum; cum ipse solus possit signis sensibilibus, seu symboliceis, producendæ gratiæ virtutem indere, dicitur demum *sanctitatis et justitiæ tum significandæ tum efficiendæ vim habet*, ut edoceamur, sacramenta non posse nisi rem sacram exprimeret, et quod exprimitur efficere. Si verborum autem discrepantiam tollas, quoad rem ipsam, omnes quæ a catholicis doctoribus traduntur sacramenti definitiones in hanc conveniunt.

Contra vero novatores, qui gratiam sanctificantem a justificatione separarunt, ita ut hæc non consistat nisi in sola forensi peccatorum remissione, seu potius in sola pœnæ peccatis debitæ non imputatione, vi fidei apprehendentis instrumentaliter justitiam Dei vel Christi extrinsecè imputatam; contrariam plane sacramenti notionem invehere debuerunt. Sacramenta in hac hypothese nuda signa evadunt, quæ vel fidem excitent ad apprehendendam Christi justitiam, vel pignora justitiæ per fidem jam imputatæ, vel signa in ordine ad societatem, ad quam quis pertinet. Nec sane aliam sacramentorum ideam præbent varie

(Une.)

PERRONE. II.

Parisii. — Ex Typis J.-P. MIGNÉ.

BIBLIOTECA PÚBLICA
DE NUEVO LEON

quas dederunt novatores sacramenti definitiones. Juxta Lutherum, sacramenta sunt nuda signa vel sigilla divinarum promissionum ad excitandam fidem, qua credatur per Christum peccata dimiti (1). Juxta Zwinglium et Calvinum, sacramenta sunt signa divinae gratiae; nempe juxta Zwinglium quibus se homo Ecclesiae probat aut candidatum, aut militem esse Christi, redduntque Ecclesiam totam potius certiore de tua fide, ut ipse loquitur, quam te (2); juxta Calvinum autem quatenus electum certiore faciunt de adepta fide ac divinis promissis (3). Anabaptistae discernunt sacramenta esse signa allegorica vitae spiritualis (4). Arminianis, mennonitis, socinianis, sacramenta sunt caeremoniae, seu nudi ritus exteriores, quibus christiani ab aliarum religionum cultoribus distinguuntur (5). Quakeris sacramenta sunt actus spirituales et interni effectus caelestis luminis (Cf., Moehler, op. cit., tom. II, pag. 235). Schwendemborgianis sacramenta sunt symbola, quibus Deus et homo invicem conjunguntur (Ibid. pag. 350, et seqq.). Rationalistis denique sacramenta sunt ritus longe praestantiores ritibus paganorum tum significatione symbolica, tum fine morali (Wegsch. §. 165).

Ex his definitionibus aut notionibus sacramentorum constat, 1. Eas omnes fluere ex principio fundamentalis protestantismi primitivi, prout illum Lutherus et Melancthon excogitarunt circa justificationem. 2. Constat sectas ex lutheranismo progenitas, pro-

(1) Lutherus Opp. ed. Jen. tom. 3. fol. 266. b. « Omnia sacramenta, inquit, ad fidem alendam sunt instituta; » Melancthon in *Loc. Theolog.* pag. 46. « Apparet, scribit, quam nihil sacramenta sint, nisi fidei exercendae *instrumenta*. » et ib. pag. 141. et seqq. subdit: « Nostra imbecillitas signis erigitur, ne de misericordia Dei inter tot insultus peccati desperet. Non aliter atque pro signo favoris divini haberes, si ipse tecum coram colloqueretur, si peculiare aliquod pignus misericordiae, qualecumque miraculum tibi exhiberet: decet de his te signis sentire, ut tam certo credas, tui miserum esse Deum, cum beneficium accipis, cum participas mense Domini... Fidei excitandae gratia signa sunt proposita... Probabilis et illi voluntatis sunt, qui symbolis seu tesseris militaribus haec signa comparaverunt, quod essent *note tantum*, quibus cognosceretur, ad quos pertinerent promissiones divinae. »

(2) In *Confess. ad Carol. Imp. Opp.* tom. 2. pag. 477. qui ib. pag. 341. addidit: « Credo, ino scio, omnia sacramenta tam abesse ut gratiam conferant, ut ne afferant quidem et dispensent. Nam gratia ut a Spiritu divino datur, ita donum istud ad illum solum pervenit. Dux autem vel vehiculum Spiritui non est necessarium... Hoc libens admitto, sacramenta dari in testimonium publicum ejus gratiae quae cuique privato prius adest. »

(3) Non unam exhibet Calvinus sacramenti notionem *Inst. lib. IV. cap. 14. Etenim §. 1. definit sacramentum* « Externum symbolum, quo benevolentiae erga nos suae promissiones conscientis nostris Dominus obsignat ad sustinendam fidei nostrae imbecillitatem, et nos vicissim pietatem erga eum nostram tam coram eo et Angelis, quam apud homines testatur; » §. 17. scribit hoc minus tantum sacramentis esse divinitus inditum « testificari nobis ac sancire Dei in nos benevolentiam; » §. 18. affirmat esse signa quae hominibus Deus mandavit « Ut certiores securosque de promissionum suarum veritate redderet. » Et haec quidem quoad solos electos; etenim, juxta ipsius systema, reprobi praeter externum symbolum nihil recipiunt.

(4) Nam, juxta Munsterum, sacramenta non sunt nisi actiones symbolicae et emblemata quae significant patendi necessitatem. Cf. Moehler *Symbolique* tom. II, pag. 185. et seqq.

(5) Ita Sociniani in *Catech. Racov. VI. 3.*, Arminiani *Confess. Remonst. XXII. 5.* De Mennonitis cf. Beck. *Comment.*, pag. 772.

prias edidisse sacramentorum notionem, evolvendo germen primitivi protestantismi. 3. Ejusmodi definitiones magis ac magis abscedere a vera sacramenti notionem, donec amiserint omnem relationem ad gratiam et justificationem, ac vix umbram et vestigium sacramenti retinuerint.

Quomodo hoc idem novatorum principium, circa justificationem, influxerit in numerum sacramentorum, in eorum ministerium ac ritus, evolvemus agentes de singulis his articulis. Interea ex iis, quae exposuimus, tum circa doctrinam Ecclesiae catholicae, tum circa systemata haereticorum in ordine ad sacramenta, patet ad quatuor praecipua capita controversiam hanc, quam inimus, revocari posse: ad eorum scilicet numerum, efficaciam, ministerium, ac ritus seu caeremonias quae usurpantur in solemnium eorum administratione. Ut propterea brevitati ac perspicuitati consulamus, in totidem capita totam hanc tractationem distribuemus; ex his enim singillatim constitutis ac vindicatis, ceu totidem corollaria facile reliqua deducemus, quae sive definita sunt, sive communi Ecclesiae et theologorum sensu tenentur, atque probantur. His adjiciemus nonnulla scholia, ad controversias theologicas exponendas et elucidandas.

CAPUT I. DE SACRAMENTORUM NUMERO.

Cum in doctrina catholica justificatio et sanctificatio ita identificentur ut prior ex posteriori pendeat, sequitur sacramenta, quae ejusdem sanctificationis et justificationis signa practica sunt atque instrumenta et per quae gratia et justitia nobis communicantur plura esse debere, quibus non solum amissa justitia reparatur, sed et conservetur et augetur. Hinc septem recensentur sacramenta, quae in vita spirituali analogiam praeseferunt ac quandam veluti necessitudinem cum iis quae contingunt in vita naturali, ut praclare exponit s. Thomas (1). Quemadmodum enim homo nascitur in vita naturali, roboratur, alitur, ac si in morbum incidit a medicina valetudinem recuperat, deletisque omnibus morbi reliquiis, incolunitatem pristinam nanciscitur, propagatur, ac sub magistratibus cum ceteris civibus communem vitam ducit, haec ipsa in vita spirituali ope sacramentorum homini contingunt. Haec proinde hominem semel in vitam spiritualem editum nunquam deserunt, jugiter comitantur in omnibus vitae vicibus ac variis conditionibus, in quibus reperitur, eum e mundo inferiori abducentes evolvunt ad mundum superiorem et invisibilem ad quem ordinatus est.

In hypothesei vero novatorum, cum justificatio nonnisi immanitatem a poena peccatis debita per fidem in divinas promissiones significet, primum erat minuere sacramentorum numerum eaque tollere quae nullam relationem dicunt ad ejusmodi peccatorum remissionem. Quamvis porro, in nu-

(1) 3. p. q. 65. a. 1. Cf. etiam Bellarm. *De sacrament.* lib. II, cap. 26.

mero sacramentorum, quem retinere protestantes constituerunt, magnam ab initio mobilitatem ostenderint, ac modo plura, modo pauciora admiserint (1), demum tamen acquieverunt in numero binario, in baptismo scilicet ac sacra coena. Omnes sectae, seu potius frustula ac fragmenta, quae ex primitivo protestantismo prodierunt, licet idem principium circa justificationem non admiserint, in binarium tamen sacramentorum numerum concesserunt, aut omnia potius rejecerunt, magis sibi coherentibus (2).

Nos igitur, avitam fidem de septenario sacramentorum numero hic primum adstruendam suscipimus adversus sectarios omnes, qui ab ea recesserunt. Sit igitur

PROPOSITIO. *Sacramenta novae legis a J. C. D. N. instituta nec plura sunt, nec pauciora quam septem, baptismus videlicet, etc.*

De fide est, his verbis a Concilio Trid., sess. VII; can., I, definita: *Si quis dixerit sacramenta novae*

(1) Lutherus lib. *De Capt. babil.*, fol. 276. b. edit. Jen. 1680. et Melancthon *Apol. V.* 167. VII. 200. scribit: « Vere igitur sunt sacramenta, baptismus, coena Domini, absolutio, quae est sacramentum poenitentiae. Nam hi ritus habent mandatum Dei et promissionem gratiae. » Zwinglius matrimonium, Calvinus ordinationem interdum sacramentis, quae latius dicuntur, adnumerant. Duo tamen primaria nominat Calvinus *Inst. lib. IV. 18.* Iterum Melancthon *Apol. VII. 200.* « Nec multum, inquit, referre putamus, etiamsi docendi causa alii numerant aliter, si tamen recte conservent res in Scriptura traditas. Nec veteres eodem modo numeraverunt, etc. » ex quibus patet, quot quantisque dubitationibus novatores laborarent in recensendis sacramentis! Circa horum novatorum, Lutheri praesertim instabilitatem in numero sacramentorum constituendo cf. praeser. Bellarm. loc. cit. cap. 23. Starkium in *convivio Theodoli, seu entretiens philosophiques*, Paris, 1818. pag. 16 et seqq., necnon doctoris Christophori Besold *noticia sui reditus ad Rom. Cath. Ecclesiam elaborata, translatam et editam per P. W. K. August. Vindel.* 1828. *appendix secunda*, p. 319 et seqq.

(2) Apposite observat Moehler op. cit. tom. I. pag. 305 et seqq. Juxta principia novatorum sacramenta prorsus inutilia evadere; quod et ipsi primi emendatores sacrorum viderunt. « Aussi dès le commencement de la réforme, scribit cit. A., remarquons-nous une indifférence commune pour les sacrements; et plusieurs, tels que Carlstadt et Schwenkfeld allèrent même jusqu'à les nier d'une manière formelle. Déjà plus d'une fois Luther et Melancthon avaient dit que l'homme ferme dans la foi aux promesses divines n'a pas besoin de ces moyens de salut. Les sacrements, d'après cela, ne sont nécessaires qu'autant qu'ils sont le gage du pardon des péchés. Mais bientôt Carlstadt fit cette observation: Celui qui a la mémoire du Sauveur a la paix avec Dieu par le Sauveur, si le Christ est notre paix et notre assurance, comment des choses créées et sans âme pourraient-elles nous donner la paix et l'assurance? » Sane Melancthon *Loc. Theol.*, pag. 142. « Sine signo, inquit, restitui Ezechias potuit, si nuda promissioni credere voluisset: vel sine signo Gedeon victurus erat, si credidisset. Ita sine signo justificari potes, modo credas. » Lutherus, *De captiv. babil.*, fol. 280. « Neque enim, inquit, Deus aliter cum hominibus agit aut agit, quam verbo promissionis. Rursus nec nos cum Deo unquam aliter agere possumus, quam fide in verbum promissionis ejus. Opera ille nihil curat, nec eis indiget, quibus potius erga homines et cum hominibus et nobis ipsis agimus. » Ibid. fol. 280. b. « Qui eis credit, is implet ea, etiamsi nihil operetur. »

Multo minus debuisset Calvinus admittere sacramenta, cum in ejus hypothesei fides sit prorsus inanimabilis. Quid opus est confirmare, aut excitare fidem, quae nec minui nec amitti potest?

Hinc etiam intelligimus, quare Zwinglius docuerit, sacramenta instituta esse ad certiore potius faciendam Ecclesiam de fide quam quisquam habet, quam sanctorum;

legis non fuisse omnia a J. C. D. N. instituta, aut esse plura vel pauciora quam septem, videlicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, poenitentiam, extremam unctionem, ordinem et matrimonium, aut etiam aliquod horum septem non esse vere et proprie sacramentum, *anath. sit.* Duo, ut patet, complectitur hic canon, septenarium videlicet sacramentorum numerum, et eorum institutionem a Christo Domino; probationes, quas in medium afferemus ad propositionem evincendam, utrumque conficiunt.

Argumenta, quae veritatem cujusque sacramenti seorsim sumpti ostendunt, idoneo loco cum de singulis disceptandum erit, producemus; hic interim, quae septenarium numerum propius attingunt, eumque evincunt protulisse sufficiat.

Jam vero vetustissima Latinorum sacramentalia apud Martenium (1), Graecorum euchologia apud Alatiunum (2), Armenorum apud Serpos (3), aliarumque orientalium nationum apud Assemanum (4), etsi a romana Ecclesia pluribus ab hinc saeculis fuerint separatae, septem signa ad gratiam conferendam divinitus instituta recensent. Mirae vero hujus consensionis non alia ratio afferri potest, nisi apostolica traditio, juxta tritam Augustini regulam: *Quod universa tenet Ecclesia, nec conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate apostolica traditum rectissime creditur* (5). Augustino praeverat Tertullianus scribens: *Quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum* (6). Praesertim cum agatur de re usu quotidiano recepta, cujusmodi est collatio sacramentorum (7).

Eadem est fides patrum tum graecorum, tum latinorum, qui, oblata sibi occasione, modo unum modo alterum sacramentum recensent. De baptismo et sacra coena eos passim mentionem facere adversarii ultro fatentur; sed non minus aperte de confirmatione loquuntur, tanquam de peculiari sacramento a baptismo distincto inter ceteros Tertullianus, Cornelius papa, Cyprianus; de poenitentia disserunt Origenes, Tertullianus et quotquot deinceps sive adversus montanistas, sive adversus novatianos collata a Christo Domino Ecclesiae suae potestatem omnia dimittendi peccata vindicarunt. Sacramentum ordinis J. Chrysostomus, Epiphanius, Hieronymus, Optatus Milevitanus, Augustinus praecipue, et quotquot praeterea adversus donatistas et Aerium scripserunt, commemorant. Extremae unctionis Origenes meminit, Victor Antiochenus, Chrysostomus, « Si enim, (ait ipse de vera et falsa relig. comm. tom. II, fol. 197-199.) fides tua non aliter fuerit absoluta, quam ut signo caeremoniali ad confirmationem egeat, fides tua non est. » Alia cf. apud Moehler loc. cit.

(1) De antiquis Ecclesiae ritibus libri quatuor.

(2) De perpetua occident. et orient. Eccles. consensione libri tres; tum in Graecia orthodoxa et alibi.

(3) Compendio storico di memorie cronologiche concernenti la religione e la morale della nazione Armena, vol. III, Venez. 1756.

(4) In Biblioth. Orientali.

(5) Lib. IV. De Bapt. contr. Donat. cap. 24. n. 51.

(6) Lib. de Praescript. cap. 28. ed. Rig.

(7) Cf. Renaudot: *La perpétuité de la foi de l'Eglise cathol. sur les sacrements.* Tom. V. liv. I. ch. 1. ubi hoc argumentum egregie evolvit.

aliquae passim. Demum de matrimonio veluti de re sacra et sacramento Ignatius M., Tertullianus, Justinus, Athenagoras ac subsequentes scriptores loquuntur. Singulorum testimonia proferemus ac vindicabimus cum de singulis sermonem instituemus.

Accedit argumentum ineluctabile praescriptionis, cum nulla epocha ab adversariis proferri possit in qua aliquod ex recensitis sacramentis primum obtinuerit in Ecclesia; cum patres et monumenta ecclesiastica omnia de iis loquantur tanquam de re communiter recepta et in usu posita, ut ex dicendis luculenter constabit.

Cum igitur Romana Ecclesia nullo non tempore septem agnovit sacramenta; Ecclesiae omnes per orbem dispersae septem administraverint; sectae omnes, licet antiquissimae, septem admiserint, et singulorum tradendorum ritus et caeremonias diligentissime recensuerint; cum patres, et monumenta omnia sacrae antiquitatis, totidem a Christo instituta praebuerint, concludendum est, septem omnino esse ejusmodi sacramenta a Christo D. N. instituta, neque plura neque pauciora, prout demonstrandum assumpsimus.

Si quis querat, utrum omnia N. L. sacramenta fuerint immediate a Christo instituta, an vero quaedam solum mediate, respondemus esse longe verisimilius omnia fuisse immediate a Christo instituta. Nam de solo sacramento extremae unctionis esset dubitandi locus; ast concilium Tridentinum sess. XIV. can. I. satis aperte adstruit, ipsum a Christo Domino Nostro institutum esse; et a B. Jacobo Apostolo promulgatum; licet tamen hoc definitum non sit.

DIFFICULTATES. I. *Obj.* 1. Nusquam Scripturae; 2. nusquam patres septem sacramenta a Christo instituta commemorant. Ergo.

Resp. ad 1. Dist. Id est, nusquam notis arithmetice Scripturae septem sacramenta commemorant, ea plane ratione, qua nec duo nec tria enumerant, C., id est, non tradunt unumquodque ex septem sacramentis, N. protestantes prius privato sensu exponunt Scripturas, et alia omnino ratione sumunt, quae de sacramentis in Scripturis occurrunt, deinde negant septem sacramenta in Scripturis contineri. Verum enim vero cum hic agatur de re practica, quamque Ecclesia in usu quotidiano habuit etiam antequam Scripturae ederentur, ex sensu et usu Ecclesiae germana interpretatio locorum sacrae Scripturae, in quibus de sacramentis mentionem occurrere dicimus; eruenda est. Cum igitur Ecclesia septem semper administraverit sacramenta, ac aetates aetatibus ea per manus tradiderint, loca illa Scripturarum quae Catholici proferunt, de sacramentis in usu receptis mentionem injicere nulla subesse potest dubitatio (1).

(1) Profecto, cum oboritur dubium circa sensum alienius loci aut Demosthenis, aut Ciceronis, alteriusve antiqui scriptoris, in quo sermo sit de re practica, quid praestandum docent canones critices? Attendendum scilicet esse ad usum, qui in republica aut regno invalescebat, ad quos ea dicta referuntur; ex his enim usibus, praesertim si constantes sint ac universales, determinatur sensus eorumdem scriptorum. Non alios canones sequuntur adversarii in interpretatione veterum scriptorum; at anticipatis

Ad 2. Eadem esto distinctio. Nam nonnisi data opportunitate patres de uno aut altero, quandoque etiam de pluribus sacramentis disseruerunt, si simul conferantur patrum testimonia, in quibus aut alicuius sacramenti virtutem exponunt, aut aliquod eorum vindicant ab haereticorum impugnatione, luculenter septenarius eorum numerus adstruitur, ut ex dicendis planum fiet.

Inst. Atqui septenarius numerus patres excludunt. Etenim I. Si alicubi de sacramentis ex instituto loquuntur, bina aut terna a Christo instituta affirmant: sic sanctus Justinus in Apologia I. solum meminit baptismatis atque eucharistiae (1). Idem praestitit sanctus Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesibus mystagogicis, necnon s. Ambrosius, quamvis sex de sacramentis libros ediderit, ac in lib. VI. professus sit se nihil de hoc argumento praetermisisse, dicens: *Ergo accepisti de sacramentis, plenissime cognovisti omnia* (2); s. Gregorius M. in suo Sacramentario tria tantum recenset *baptisma, chrisma, corpus et sanguinem Domini* (3); s. Augustinus vero duo sacramenta constanter adstruit tum Enarr. I. in Ps. CIII. n. 14. ubi referens sacramenta ob disciplinam arcani profanis abscondita, duo tantum profert, dicens: *Quid est quod occultum est, et non publicum in Ecclesia? Sacramentum baptismi, sacramentum eucharistiae. Opera enim nostra bona vident et pagani, sacramenta vero occultantur illis*; tum lib. III. de Doctrina christiana, c. IX. ubi sacramenta N. L. cum sacramentis V. L. comparans: *Quaedam pauca, inquit, pro multis eademque factu facillima, et intellectu augustissima, et observatione castissima, ipse Dominus et apostolica tradidit disciplina, sicuti est baptismi sacramentum, et celebratio corporis et sanguinis Domini*. 2. Quod si interdum videtur plura commemorare sacramenta, latiori quodam sensu ac improprio sacramenti nomen usurpat s. Doctor, ut patet ex lib. II. de Peccat. merit. c. XXVI. scribens: *Catechumenos secundum quemdam modum suum, per signum Christi, et orationem manus impositionis, puto sanctificari; et quod accipiunt, quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen, et sanctius quam cibi quibus alimur, quoniam sacramentum est*. 3. Hinc receptum passim apud patres, ut verba J. XIX. 54. *Unus militum lancea, latus ejus aperuit et continuo exivit sanguis et aqua* exponant mystice de duobus sacramentis, baptismo videlicet et eucharistia, quae ex Christi latere fluxerunt, ut Chrysostomus, Cyrillus Alex., Augustinus. 4. Unde ergo acceperunt pontificii septem esse sacramenta, nisi ex visione mulieris fornicariae sedentis super bestiam habentem capita septem et cornua decem, prout hujus mysterii explicationem dedit Angelus Apocalyps. XVII. 7 et seqq. (4); vel a septem

judiciis abrepti in re nostra viam illam deserunt. Malunt nempe haeretici potius esse quam critici.

(1) N. LXV. et LXVI.

(2) Cap. 2. n. 3.

(3) Apud Gratian. in cap. *Multi saecularium*. Cf. apud Petrum Pithaeum *Corpus juris canonici*, etc. Paris, 1687, tom. 1. pag. 153.

(4) Ita Chemnit. 2. P. Exam. conc. Trid.

morbis mulieris a Christo sanata (1)? Ergo.

Resp. Neg. min. subsumptam. *Ad 1. prob. Dist.* Juxta scopum sibi propositum duo aut tria sacramenta interdum patres commemorant, C. in sensu, ut aiunt, exclusivo, N. Cum enim patres numquam ex instituto egerint de novae legis sacramentis, factum proinde est, ut nonnisi quando sese praebat occasio de uno vel altero scripserint, quin caetera exceperint ut jam innuimus, eo magis quod ita ferret recepta tunc temporis arcani disciplina (2).

Sane s. Justinus ideo quadam necessitate compulsus meminit baptismatis et eucharistiae, quia ethnici ex occasione nostrorum rituum calumniam struxerant in christianos; quod caedes thyesteas frequentarent, ac foeda quaque in clancularis coetibus suis patrarent. His calumniis Judaeorum malitia, et flagitiosa Gnosticorum vivendi ratio ansam praebuerunt (3).

S. Cyrillus Hierosolym. et s. Ambrosius sibi non proposuerunt in laudatis operibus plenam fidelibus instructionem de omnibus Sacramentis suppeditare; volebant tantum ea docere catechumenos, quae spectabant ad tria illa sacramenta, quae simul ipsis tradebantur, nempe ad baptismum, confirmationem et eucharistiam. Sane s. Ambrosius, ut refert ejus biographus Paulinus, assiduus erat in excipiendis confessionibus, et potestatem clavium acriter defendit adversus novatianos (4).

S. Gregorius in Sacramentario ea potissimum complexus est, quae pertinent ad sacram liturgiam in celebratione missae sollemnium, attamen vel in hoc ipso Sacramentario ritum exponit administrationis olei infirmorum. Verba autem, quae a Gratiano referuntur, spuria sunt (5).

S. Augustinus in eadem enarrat. jam dixerat: *Respice ad munera ipsius Ecclesiae. Munus sacramentorum in baptismo, in eucharistia, in ceteris sacris sacramentis* (N. 9), ergo alia innuit esse sacramenta proprie dicta praeter duo recensita. Quod si plura affirmat fuisse sacramenta in veteri lege, quam in nova, non ideoconsequitur eum duo tantum agnovisse sacramenta in lege nova; ideo vero hic baptismum tantum et eucharistiam in exemplum adducit, quia haec satis erant, ad ostendendam majorem facilitatem sacramentorum nostrorum praes-

(1) Wegsch. § 166. n. (e).

(2) Cf. Emman. a Schelstrate in *Diss. Apolog. de Disciplina Arcani*. Romae, 1683 capp. 2. et 3. ubi ostendit, veteres consuevisse occultare infidelibus et catechumenis non solum sacramenta baptismi et eucharistiae, verum etiam sacramenta reliqua; quod in specie ostendit de sacramentis confirmationis, ordinis, olei sancti, in medium productis patrum et ecclesiasticorum scriptorum testimoniis. Hanc obtinuisse disciplinam ex haereticis fateatur Tentzellus, Albertinus, Casaubonus apud eundem.

(3) De praecipuis christiano nomini afflictis criminibus, eorumque origine cf. Maran. Praef. in opera s. Justinii M. Par. 3. cap. 4. § 1. et seqq.

(4) Cf. vitam s. Ambrosii a Paulino ad B. Augustinum conscriptam n. 39. ad calcem opp. s. Ambros. edit. Maur. Cf. etiam *Admonitionem* eorumdem editorum Maur. in libris *De Penitentia* ejusdem s. Doctoris. Opp. tom. n.

(5) Scilicet recitata verba non sunt s. Gregorii, sed s. Isidori hispal. *Originum seu Etymol.* lib. vi. cap. 19. qui certe non loquitur in sensu, ut praefertur, exclusivo; alibi enim de aliis Sacramentis disserit.

cramentis Veteris Testamenti, prout sibi proposuerat.

Ad 2. Dist. Interdum latiori sensu s. Doctor sacramenti nomen usurpat, C. semper, loquens praesertim de iis, quae nos vere et proprie sacramenta esse contendimus, N. Etenim lib. II. contra Epist. Parmeniani ita loquitur de baptismo et ordine: *Utrumque sacramentum est, et quadam consecratione utrumque homini datur, illud cum baptizatur, istud cum ordinatur; ideoque in catholica (Ecclesia) utrumque non licet iterari* (Cap. 13. n. 98); et lib. II. contra Litter. Petilian: *Sacramentum chrisimalis, inquit, in genere visibilibus signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse baptismus, sed potest esse in hominibus pessimis* (Cap. 104. n. 259), scilicet propter characterem. En duo alia sacramenta proprie dicta praeter baptismum, juxta s. Augustinum; de poenitentia vero lib. I. de adulterinis conjugii scribit: *Quae baptismus, eadem reconciliationis est causa* (Cap. 28. n. 35). Matrimonium pariter sacramentum passim vocat sensu proprio in libro de Bono conjugali, atque ita concludit: *In nostrarum quippe nuptiis plus valet sanctitas sacramenti quam fecunditas uteri* (Cap. 18. n. 21). Denique extremam unctionem lib. V. de baptismo c. XX. inter sacramenta recenset, quae a malis ministris valide conficiuntur, vocatque *benedictionem olei* (N. 27. 28). Quibus si addas eucharistiam, habes septem sacramenta vere et proprie dicta in s. Augustino.

Ad 3. Dist. Nonnulli patres mysticam illam interpretationem ediderunt quin reliqua sacramenta excluderent, C. omnes, et in sensu exclusivo aliorum sacramentorum, N. Aliqui patres mysticam significationem seetantes adumbrata dixerunt duo illa sacramenta sive ob analogiam baptismi ad aquam et eucharistiae ad sanguinem manantes ex Christi latere, sive quia praecipua haec sacramenta sunt, baptismum quidem propter summam suam necessitatem, eucharistiam autem ob summam suam excellentiam ac dignitatem. Reliqua sacramenta patres citatos noluisse excludere vel ex eo abunde liquet, quod iidem caetera alibi commemoraverint a Christo Domino instituta. Caeterum alii patres alias mysticas significationes in aqua et sanguine agnoverunt, nec si ipsi in illa expositione constantes fuerunt (1).

Ad 4. Resp. Ejusmodi saunas et scurrilitates dede-

(1) Ita s. Ambrosius, qui lib. x. in Luc. n. 153. scribit: « Aqua et sanguis exivit: illa quae diluat; iste qui redimat. » S. Augustinus ipse Tract. CXX. in J. n. 2. exponit etiam de commixtione aquae cum vino in celebratione Eucharistiae dicens: « Aqua illa salutare temperatum. » Tertull. lib. de Baptismo, cap. 16. interpretatur de duplici baptismo aquae et sanguinis seu martyrii: « Hos duos baptismos, inquit, de vulnere perfossi lateris emisit; » ubi cf. not. Rigalt. De duplici pariter baptismo eundem locum exponit s. Cyrilli. Hierosolym. Catech. III. n. 10. dicens: « Qui orbem per crucem redemit Salvator, latus transfixus sanguinem et aquam emisit: ut alii quidem pacis tempore per aquam, alii vero persecutionum temporibus propriis sanguinibus baptizarentur. Nam et martyrium baptismi nomine significare solet Servator, etc. » Alii alias expositiones secuti sunt. Cf. Cornel. a Lap. in cap. 20. J. n. 54.

Cf. etiam Bellarm. lib. cit. cap. 27. n. 3.